

camí. És un verb d'existència pollent en la llengua, i de durada perenne, generalment intransitiu *subsidiere urbes* en Lucreci (*urbes subsēdere* «des villes furent englouties») *subsidiere fata* «s'incliner à terre, s'écrouler» Silius Itàlic, *subsidiere oculi* «se creuser les yeux»⁵ en el metge Celsus, *subsidiit faex* «la lie se dépose» en el més tardà i hispànic Columella, *aqua liquescit et subsidit* en el *Bellum Alexandrinum*; *subsidiere valles* es llegeix en les *Metam.* d'Ovidi I, 43; *subsidiere* «tomber à fond, s'anfoncer dans l'abîme» en Lucreci VI,¹⁰ 590.

És el que va collir i demostrar més completament Antoine Thomas, en mostrar, en un bon article de *Rom.* xxxvii, 1908, 135-138, que en textos del ll. tardà es troba ja el mot algun cop en una forma que suposa la contracció en *SUBSIRE*: en uns *Jocs Monachorum*, versió de Schlestadt, probablement del S. vi, es llegeix «quando *subsisse* sunt civitates Sodoma et Gomurra»: justament les ciutats *solsides* del nostre JRoig. A la forma substantiva de terminació un poc singular, *solsire*, ross. ant. *solsira*, li troba una explicació raonable partint del ll. *SUBSIDIUM* (plural *SUBSIDIA*), car bé es podria tractar d'una evolució en variant una mica cultista (mot d'escriptures al capdavant, i de prèdiques apocalíptiques), tal com fr. ant. *mire medicus*, *grimoire*²⁵ *GRAMMATICA*, cat. vg. *presiri*, *custòria* etc. Car és veritat que el llatí clàssic hi té vocalisme apofònic *subsidi-um* amb breu, però s'hi pot tenir present la tintura mig-sàvia; o bé la interdependència amb *subsidiere* hi propagaria la *i* tancada.

Per a això és bo tenir a la vista el que en diuen Ernout i Meillet (*Dict. Et.*, s. v. *sedeo*); «*subsido*: se baisser pour s'asseoir; se baisser; se déposer --- être placé en réserve»; de là *subsidi-um* «troupes placées en réserve: *quod hi (triarum) subsidebant, ab eo 'subsidi-um' dictum*» Varron; de là «secours» et «subside, impot» --- *subsidentia* «dépot» (Vitruve). Ço que podem il·lustrar amb Tàcit: «importuosum mare et vix modicis navigiis pauca *subsidia*» «mer sans ports, les bâtiments y trouvent à peine un refuge» (*Ann.* iv, 67):⁴⁰ d'aquest *SUBSIDIA* «lloc a on podem recular», fins a la *solsida* o *solsira* ross. i val., i a aquella *ensulsida* que recula, de P. Bertrana, no hi ha més que un pas.

Quedaríem a explicar les variants radicals amb *i* i amb *m* davant la *s*. Aquí Thomas donava part de raó a Paul Meyer, quan suggeria una contaminació amb *SOLUM* 'sòl', i fins postulava un **SOLISIDIUM*. No cal construir tant: n'hi ha prou amb que *solsire* sigui, com ell diu, un «affaissement du sol» perquè l'encreuament o contaminació pogués produir-se; de *SOL* són derivats *assolar* 'tirar pel sòl, enderrocar', i un verb *soliar-se el foc*, recollit per Montoliu en el CpTarr. (*BDC* vi, 43), què és sinó 'baixar-se fins arran de terra?', 's'affaïsser'.

Després s'han anat assenyalant altres confirmacions de *SUBSIDIUM*. Brunel (*Rom.* LXII, 427) nota que el treball de L. Demaison (*Travaux de l'Acad. Nat. de Reims*, CXLIX), donant proves de *soussi* a Reims «puissard», allí mateix escrit adés *subsi* «égout, évier» a. 1334, adés *soulci* en el S. xvi, ja descarta definitiva-

ment el **SORPSUS* de GParis. Souton, *Rev. d'Onom. Rom.* XIII, 131, enumera deu noms d'aquest origen a Normandia, Orleanès, Borgonya i Midi; i fins el troba a l'Aveyron i la Lozère amb una pronúncia *susiç* que sembla correspondre a l'evolució normal occitana de *-IDIV* (*fastig, desig*). Wartburg (*FEW* XII, 363) hi afegeix *soussi* «fosses dans lesquelles se perd l'Aure» en el Bessin normand, id. «gouffres de la rivière dans lesquelles les eaux se perdent en été» prop de Niort, «entonnoir naturel ---» a Saintonge; i d'altres; un altre rastre d'aquella consonant sembla trobar-se en l'alpí *sounsicheire* «celui qui geint sans cesse» al costat del bearn. *soumsi* «se plaindre, geindre avec les larmes aux yeux, frissonner»: doncs, en el fons, la idea de 'estar deprimint'.

Es podria sentir un poc més d'escrúpol davant aquesta *m* occitana. Car verament és antiga de debò i es presenta en un ample front. Ja hi ha *somsis* en el poema de *Boeci* (princ. S. xi), per més que es dubti entre traduir com substantiu o v. tr. «il enfonce dans l'abîme» (Hoepffner, *Rom.* LXXII, 254), però per al cas tant se val. *i*, amb les diverses accs. «engloutir, submerger», «détruire (une ville)», i fins «tuer qn.», es documenta en bastants textos dels Ss. XIII i XIV (*PSW* VII, 811); avui *soumsi* es troba en el Gard, l'Erau, el Tarn, l'Aveyron, el Llemosí i el Bearn;⁴ alterat en *samsi* o *sansi* a la Gascunya marítima. És més, d'allí estant, v.: penetrar en el basc-fr. *suntsitu* «disparaître, ruiner, dissiper, abîmer», que és laboratà i benabartarra, i que ja apareix en el S. xvi, amb Leizarraga (Mixelena, *Fuentes de Azkue*, § 207).

De tota manera no és que la forma del mot en occità discrepés tan totalment que empenyés els savis francesos a separar-lo del tot de la cat. i fr. Car ells també havien trobat *sossir* com a variant oc., i Ant. Thomas hi afegia carcinol *soulsi* v.; hi ha així mateix *souci* «abime» en el Perigord. I, en lloc de *soussi* «grignoter, mordre dans le pain, dans les fruits» d'altres parts del Roergue, a la vella capital cevennola de Severac pronunciaven *solsi*. Fa l'efecte, doncs, d'una àrea de *so(l)sir* de primer estesa des del Marne fins al Segura, sense solució de continuïtat; i que, al mig, en les terres d'Oc, encara aflora ací i allà, però que en aquests sectors centrals ha estat alterada per l'acció creixent d'un focus alterador sense arribar a recobrir-la en grau total.

Antoine Thomas admetia que hi havia hagut el tractament ocasional de *SUB-* com *som-* que veiem en *somrire*, *somriure*, cast. *sonreír*, *sonrosado*, *soncochar*. En part hi pot haver això però em sembla que encara més es tractarà, fent cas de PMeyer, de la influència de *SUMERE* 'aferrar, tirar avall'. No cal postular un part. *sumpsus* ni menys *sumpsire*,² car no sols hi hagué el pret. *sumpsit*, sinó que bastava la mera convivència amb un ús sinonímic de *SUMERE* perquè l'acumulació es produís amb *SUBSIRE* donant *somsir*, *sum-*: no oblidem que *SUMIRSE* és el mot per a 'engolir', 'enfonsar-se' en castellà (*sumidero* 'engolidor, xalera, avenc'); l'encontre entre els dos mots també s'operà en altres termes: maestr. *solmir* «corrompre's, consu-